

Ефим Степанов: «Аастабын аайы кэм-кэрдии кэрэтийэн, минньийэн иһэр»

Сэтинньи 10 күнэ - ССРС, Россия Судаарыстыбаннай бириэмийэлэрин лауреата, Россия утуелээх, СО народнай артыыһа Ефим Николаевич Степанов тереобут күнэ. Бу күн Саха театрыгар тийэн интервью ыла олодохпуна "Ефим Николаевич, эйиэхэ кимнээх эрэ кэллилэр, сүһаллык тахсар үһүгүн" диэтилэр. Арктикатаабы култуура уонна искусство институтугар уерэтэр оҕолоро эБэрдэлии кэлбиттэр эбит. Оҕолор "Happy birthday" ырыаны ис-сурэхтэриттэн уерэн туран ыллаабытара.учууталларн ытыктыыллара, таптыыллара тутта харахха бырабыллара.

Виктория ФЕДОТОВА

Кырдьык, Ефим Степановы саха норуота буттуунэ ытыктыыр артыыһа. Кыра-хара, хачаайы уол талаанынан, ис бабатынан, "умайар" сурэбинэн, хараһынан дьон сурэбинэн сууйбутэ. Онтон ыла норуот таптала билигин да уоста илик. Быйыл 65-с хаарын ууларбыт артыыс театр билингитин, бу сыллар тухары уескээбит санааларын уллэбиннэ.

тынныга кэрэхсэтэр, сехтерер этэ. Бу санаатахха, арааһа, биир сыл кэринэ адаптацияны ааспыппыт буолуо. Анардас стипендияба олороммут, кэмчилээн туттарбыт, оччотооһу уопсайбыт кизбэлэрэ билингтэ диэри сылаас иэйиини са^аллар.

Бириэмэ келуннэр эрэ театрга сылдьар угэстээх этибит. Биллэн турар, абыях керевчулээх испэктээкиллэргэ билиэти биэрэллэрэ. Ону кеннеру испэктээкили эрэ кврүү курдук буолбакка, туох эрэ кэрэ эйгэтигэр сыстар

дьар телепуенуттэн туту барытын билэр. Ол эрэри, дынг олох уерэтэр ейдебуллэрэ онно суохтар. Кэнники бириэмэ^э бэйэм туспуна олох санаабаппын. 9ссе учугэй оруолга түбээн оонньообут киби, бу бириэмийэ^э тиксибит киби диэбэппин. Вајар, саабыраммын буолуо, о^олорум эрэ этэнчгэ сырыттыннар диэн бақа санаалаахпын.

— **Ефим Николаевич, эйигин Алампа кэргэнин кербут дииллэр дни...**

— Оннук. Ол эмиэ 1968 сыллаахха театрга улэлии киирбит сайыммар этэ. Кунус улэм суох буолан эбитэ дуу, оптуобус тохтобулугар турбутум. Арай театрган биир тайахтаах дьахтар табыста. Оччшорго театрынан тышан олорор киби "бу кимий, эрдэ маннык дьахтары театрга кербеге5ум" диэммин одуулабыы бе5е буоллум. Бышыргы туерт муннук ридикуль суумкалаах, ке^урумтуйэн квствр куудура ман-ан баттахтаах, утувкэн учугэй онгобтслаах.

сүрэх ба^атынан

— **Ефим Николаевич, бастатан туран, убулуйгунэн итгий-истин- эцэрдэ! Эн аатга- ксуоллаах, биллэр артыг- Дш. Олоуун- онтсулларьттан кердежхв, Дьокуускайга кэлэн театры кытта сангарды билсэн баран, искусство абылан-ар ылларан улэли хаалбыт эбиккин дии. Оччолорго артыгс идэтэ соччо сэнээрлибэтэ буо- луо...**

— Былыр да, быйыл да артыгс идэтэ улахан муода буолбатах. Этэргэ дылы, бу ЭЙЭЙЭ дууИа ыйыгытынан, сүрэх бацатынан кэлэллэр. Мин да оннук ба^алаах буоламмын 'хааллацым эбитэ буолуо. Ханнык эрэ кэмнэ ханнык эрэ идэ кудейуэр тугэнэ баар. Холобура, урут бухгалтер идэтэ муода буснущына, ащыйах сыллаа^ыта экономистар былаабы ылбыттара. Оннук кестуу, мин вйдуурбунэн, театрга суох.

Аны киби театрга талабар ба^атын табынан, ис санаата, майгыта-сигилитэ, тас фактура-та театральнай искусство^ соп түбэбэр буолла^ына, бу киби — артыгска "идеальной вариант".

— **Аатырбыт Щепкин аатынаи Урдуку театральнай институтка уерэммит биэс сылгыттан туту ордук чаг,ылхайдык ейдеен хаал- быккышый?**

— Оччолорго дойду тэбэр сүрэцэр уерэнэр диэн улахан суолталаах этэ. Биьиги 60-с сыллар бутуулэригэр 70-с сыллар бастакы анардарыгар устуду- оннаабыппыт. Дэриэбинэттэн кэлбит оцолорго, биллэн турар, Москва курдук беден- мегаполис хас биирдии уулуссата, паама-

... "УМНУРАЛЛ. 14 июлга иэйэн, уйадыан туран керерум. Испэктээкил кэнниттэн билли- илээх артыгстары дьиннээх олоххо хайдахтарын керееру улэбиттэр сылдыар ааннарыгар кэтиирим. Москвайга махтана- рым диэн - ити. Онно уерэммит сылларым устата билбит били- им, уерэ^им, санааларым, ыраах сылдыар ейдебуллэр билинтгэ диэри туьалаан кэллилэр. Интеллектуальной баайым-дуо- лум буоланнар, билин-н-и улэбэр кемелебеллер.

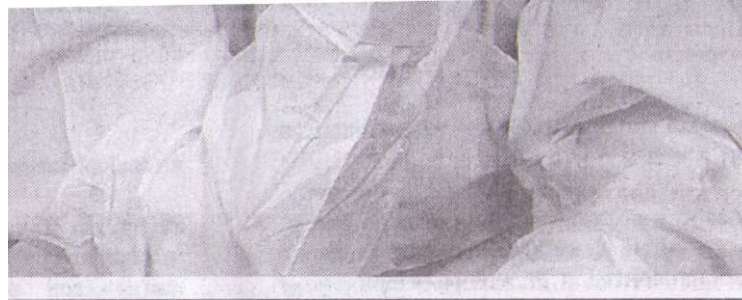
Саха театрын архыыба ыскаапка батара

— **"Щепкины" бүтэрбит урукку уонна билин-н-и артыг- ыстар уратылаахтар дии саныгыгын дуо?**

— Олох сокуона буолуо. Кэм ааста^ын аайы, киби оло^ун туьумэхтэрин "идеализируй- дуур" тугэнэ уунэр быьыылаах. Эдэр кэмнэрин кэрэтийэн, мин- ныйэн ибэр курдуктар. Онон, ал устуудьуа учугэй, бу труппа куьа^ан диир табыллыбыта буолуо. Хас биирдии кэм ураты- лаах, туспа кэрэлээх. Аны киби диплом туттар эрэ артыгс буол- бат. Биьиги баара-суо^а о^о^о "пропуск" биэрэбит. Артыгс театрга кэлэн, мунна сынтарый- ыар, илинтэ мускуллуор диэри улэлиэхтээх. ОЧЧОГО эрэ бу идэ киниэхэ сеп түбэбэрэ-түбэспэтэ биллэр.

— **Саха театрын музейын бастакышан эн теруттээбитин- . Туохтан са^алаабыккыный?**

— Оскуола^а сылдыан теа- тры интэриэбиргиир киби быьыытынан, хаьыаттары кырыйар, хаартыскалары мун- ньар этим. 1968 сыллаахха оску-

Былыр да, быйыл да артыгс идэтэ улахан муода буолбатах. Этэргэ дылы, бу эйгэ^э дууьа ыйыгытынан, сүрэх ба^атынан кэлэллэр.

оланы сана бүтэрэн баран, атте- стаппын да ылбакка сылдыан, бэйэм тылланан театрга араас улэни улэлиир кибинэн ылыл- лыбытым. Онно элэгэлдьий- бит, чанжынаан сапарар уолу дыктиргээбиттэрэ быьыылаах. Уонна баттар кини дьарыктаныа диэн, биир сиргэ муспут архы- ып дьыалаларын миэхэ биэ- рэн кэбистилэр. Онтон арты- ыс уерэ^ин бүтэрэн эрэ баран, салгы ол архыыбы барытын олохтоон-дьаьахтаан, ылсы^ан улэлээбитим. Москва^а да уерэнэ сылдыаммын, хаьыаты кырий- арбын бырахпатаг,ым.

— **Ханнык экспонаты ордук сыаналыгьшый?**

— 1906 сыллаахха турбут "Бэриэт Бэргэн" бастакы сахалы тыллаах испэктээкил хаартыска- та баар. Биллэн турар, оригинал буолбатах. Дьинэр, миэхэ бары- та кунду. 30-с сылларга оонньом- мут испэктээкил докумуоннара кунду дуу, 50-с сыллардаар)ылар дуу? Хас биирдии хамсаныы уйэ ааста^ын аайы сыаналанар, история^а кубулуйан ибэр.

Инникитин Саха сирин теат- рдарын архыыптарын мун- ньар ереспуубулукэ киинигэр

Театральнай музей тэриллэрэ буоллар диэн ба^а санаалаахпын. Кэлэр келуенэ^э, ереспуубулукэ ыалдьыттарыгар, олохтоохто- ругар, чинчийээччилэргэ олус наада буолуо этэ.

Алампа Дуунньатын кербутэ

— **65 сааскар олорон сана- атаххына туту ситиспит эбиккиний, тугунан киэн тутта^ыш?**

— Хачаайы керун-нээх кибиэхэ ебеспунэн, хачыгырий- арбынан, улэбинэн син элбэц онордум быьыылаах. Бугун баарбыг, сарсын суохпунт. Онон билигин ордук педагогика^а о^уннум. Ыччаты септеех санаата, театр уустук дьыала- тын эридьиэстэригэр уерэтэбин. Вајар, бу музейбын кимиэхэ эрэ хаалларар кибилэниэм. Ол эрэ- эри, батыьыах оцо билигин суох курдук.

Керееччу ирдэбилэ урдуур, театральнай типаж уларый- ар. Ону барытын ылына, ейдуу сатыыбын. Биллэн турар, ыччат билигин сиэбигэр укта сыл-

сиэрэй ен-неех сонноох, бибилиэх ибинэн киирэн ааһар солко была- аттаах дьахтар оптуобус тохтобу- лугар кэлэн турунан кэбистэ. Мин тута Евдокия Константиновна Гоголева диэн биллим. Былыргы хаартыскалары керер от,о били- минэ (кулэр). Кимниин эрэ кэп- сэтэр сан-атын чугаьааммын иэсэ сатыыбын да, туох да ибилибэт. Сотору буолаат оптуобуьа кэлэн, онно олорсон баран хаалла. Бу санаатахпына, кинилин киир- сэммин барсыа^им да хаалбыт ээ (кулэр).

Аны ессе биир дыкти тугэн баар. Мин Томпо улууьун Арыы Толоон диэн сириттэн нуле- вой кылааска уерэнэ Кириэс Халдьаайыга кэлбитим. Онно биир сыл аймахтарым дьыалээн олортулар. Ол дьыэ^э Анемподист Иванович Софронов-Алампа бииргэ тереебут убайа Василий Иванович учууталлаабыт кэми- гэр олоро сылдыбыгт эбит. Аны Анемподист Иванович бэйэ- тэ эмиэ убайыгар тахсан икки кыьыш кыстаабыттаах. Ону олох кэнники, 80-с сыллар сажана бил- битим. Кэнники мин ооньуур оруолларбар Алампа баар буол- бута...

— **Кэргэнин- Наталья эмиэ айар улэ абылан-ар ылларбыт киби, СО утуелээх артыгска- та. О^олорун- тугунан дьарык- таналларый?**

— Улахан уолум финансист, дьыэ-кэргэнинээн Покровскайга олорор. Туерт сиэни бэрэхтээ- битэ. Кыыьым физик уерэхтээх, Москва^а олорор, улэлиир.

— **Ефим Николаевич, туох буччум ба^а санаалааххьшый?**

— "Кутурукун кыан" диэн этии баар. Кутурук диэн оло^у этэн эрдэхтэрэ. Онон, кэнни- кибин санаан, инникини керен, ессе тугу эрэ айбыт-туппунт киби.